

Theatermaker Nhung Dam:

‘Ik moest losbreken van de labels die anderen op me plakten’

Als artist-in-residence van DeLaMar West kreeg theatermaker, schrijver en actrice **Nhung Dam** (39) alle tijd die ze nodig had. Het resultaat is *Nhung geeft zich bloot* (‘cabaret meets toneel, stand-up meets opera’), dat 12 december in première gaat.

tekst Sara Madou foto's Marjolein van Damme

Drie weken heeft Nhung Dam platgelegen door een longontsteking. Het gaat inmiddels een stuk beter, maar ze doet nog even rustig aan: we spreken elkaar dus via Google Meets. Af en toe ontsnapt er een kuch of hoest. Nhung: ‘Eigenlijk heb je in dit vak geen tijd om ziek te zijn. Ik loop nu behoorlijk achter qua voorbereidingen voor mijn nieuwe voorstelling, dus ik moet wel even een sprintje trekken.’ Die nieuwe voorstelling, *Nhung geeft zich bloot*, gaat in december in première. Het is het hoogtepunt van een jaar waarin Nhung, onder de vleugels van DeLaMar West, zichzelf volop kon ontwikkelen als artiest. ‘In 2021 maakte ik de voorstelling *3 miljoen voetstappen naar Sicilië*. Het was in coronatijd, iedereen had een wandelobsessie; ik ook. Elke dag liep ik twintig kilometer rond Amsterdam. Telkens verschoof ik het Google Maps-poppetje en hield ik een logboek bij, waardoor ik virtueel achthonderd kilometer naar Sicilië liep. Soms was dat heerlijk, soms dacht ik: wat een kutidee Nhung, loop je weer met een boterham met kaas in je rugzak naar niks toe.’

De voorstelling die daaruit voortkwam, liep als een trein en werd bedolven onder de positieve recensies. Dit bracht Nhung onder de aandacht bij DeLaMar West: ‘Ik was al een tijdje aan het puzzelen met voorstellingen die een mix zijn van toneel en cabaret. Zij vonden dat ik een groter podium verdiende. Echt een eer dat ze besloten me wat steun in de rug te geven.’

Nhung werd benoemd tot artist-in-residence, een nieuw concept voor haar én het theater. ‘We hebben dit samen vormgegeven *from scratch*. Ik was gewend om alles grotendeels zelf te moeten doen. Ik weet nog dat ik een keer in een lunchpauze in tien minuten tijd een kostuum probeerde samen te stellen in een kringloopwinkel. Dat houtje-touwtjebestaan heeft iets romantisch, maar ik vond het geweldig om het deze keer groter aan te pakken.’

ROCKCHICK

De samenwerking werd in twee delen geknipt: bij het eerste deel lag de focus op wat Nhung als maker nodig had, in het tweede deel werd specifiek gewerkt aan een nieuwe voorstelling. ‘Normaal heb je beperkt tijd om een stuk in elkaar te knallen. Ik ben nu twaalf jaar bezig en dat heeft zijn impact; op termijn hol je jezelf uit. Als theatermaker heb je tijd voor reflectie nodig, voor research en om jezelf te ontwikkelen. Die tijd is er zelden.’

Maar nu dus wel. Tijd die Nhung onder andere stak in het onder de knie krijgen van de basgitaar: ‘Vooraf zag ik het helemaal voor me, dat beeld van mezelf als rockchick. Maar bij de eerste aanblik van mezelf met een gitaar voor de spiegel moest ik echt lachen. Het zag er niet uit. Gelukkig ben ik een doorzetter. Als ik me op iets nieuws stort, doe ik dat vol overgave. Bepaalde Aziatische gitaren produceren bijvoorbeeld

‘Ik wilde dolgraag dat mijn vader brandweerman was in plaats van loempiabakker’

'Al vanaf mijn derde kreeg ik thuis een karaokemicrofoon in mijn hand gedrukt'

‘Hij nam me mee naar een chic restaurant en ik was zo geïntimideerd dat ik er emotioneel van werd’

NHUNG DAM

- Werd 12 december 1984 geboren in Groningen.
- Studeerde psychologie in Groningen en ging daarna naar de Amsterdamse Toneel & Kleinkunstacademie, waar ze in 2011 afstudeerde.
- Schrijft in 2016 haar eerste toneelstuk voor de grote zaal in samenwerking met Koos Terpstra: *Hartstocht*, een thriller, en in 2020 *Liefdesles*.
- Werkt als acteur, schrijver, columnist en theatermaker. Haar boeken *Duizend vaders* (2017) en *Definitie van liefde* (2023) verschenen bij De Bezige Bij. Ze was op tv te zien in series als *Dertigers* en *Het jaar van Fortuyn*, speelde in theatervoorstelling *De Bananengeneratie* (naar het boek van Pete Wu) en deed afgelopen jaar mee aan *The Passion*.
- Haar nieuwe voorstelling *Nhung geeft zich bloot* gaat op 12 december in première in DeLaMar West. Daarna toert de voorstelling door het hele land. In maart zijn er opnieuw voorstellingen in Amsterdam. Zie nhungdam.com voor speeldata.

een ander geluid dan westerse gitaren; de fretten (de horizontale lijnen op de hals, red.) zitten anders in elkaar. Toen heb ik een gitaarbouwer in Vietnam gevonden en is er eentje via een vrachtschip naar Nederland vervoerd. Daarna klonk het wél precies zoals ik wilde.’

Ook kreeg Nhung zanglessen, om haar zelfbedachte mix van Vietnamese opera meets punk goed te kunnen brengen. ‘Ik ben gekoppeld aan een zangeres die heel beroemd is in Vietnam. De eerste keer dat ik les had via Zoom kon ik wel huilen. Zij verstónd wat ik wilde zingen en begreep volledig hoe anders Vietnamese zang

MIJN STAD

Leuk aan Amsterdam: ‘De verborgen plekjes waar je lekker kunt wandelen en zwemmen, die je nét even moet weten. In de zomer heb ik altijd een handdoek en bikini in mijn rugzak. En, cliché maar toch: je kunt hier zijn wie je bent.’

Dit kan beter: ‘Ik heb een haat-liefde-verhouding met havermelkelite-hipheid. Haat wanneer ik op mijn krakkemikkige stadsfiets omver gereden wordt door een fatbike, en mijn Groningse nuchterheid heeft het moeilijk met dingen als acht euro betalen voor een chai latte. Maar tegelijkertijd heb ik een One Fit-abonnement en zat ik laatst in zo’n over de top rocycle-les. Dat zoiets er is, is stiekem ook heel leuk.’

klinkt.’ Op een gegeven moment kreeg Nhung de smaak te pakken: ‘Ik heb mezelf krankzinnige opdrachten gegeven, omdat ik voor de voorstelling wilde onderzoeken wat mensen doen om gelukkiger te worden. Zo heb ik een cacaceremonie gevolgd, en iets wat bosbaden heet – eigenlijk gewoon zonnebaden in het bos. Perfect materiaal om de humoristische kant van mezelf naar voren te laten komen. Ik maakte steeds dingen mee waarbij ik dacht: dit gaat straks een goede sketch opleveren.’

SCHUREN MAG

Die mix van genres en serieuze verhalen afwisselen met grappige anekdotes maken Nhungs creatieve bestaan er niet makkelijker op. ‘Het voelde alsof ik op een kruispunt stond afgelopen jaar. Mijn vorige voorstelling was een hit, ik heb leuke dingen gemaakt op festivals als Oerol en vind steeds meer mijn eigen stem en vorm. Maar theatermaken is soms best knokken. Het publiek moet weten wie jij bent en bepaalt elke keer opnieuw of ze daar hun avond in gaan investeren. Als je eenduidig bent, vindt men dat makkelijker. Mensen willen weten wat ze kunnen verwachten, net als dat je in een

‘Toneel voelde elitair, als iets wat niet paste bij de realiteit van mijn leven’

restaurant wilt weten of je biefstuk of sushi gaat eten. Bij mij kan het een verrassing zijn. Dat is ook mijn kracht als maker: ik vraag een open mindset. De hang die ik heb naar serieuze onderwerpen combineer ik met zelfspot. Het mag best schuren, graag zelfs; ik heb het liefst humor waarbij je je bijna schuldig voelt dat je erom moet lachen. Niemand wil in een hokje gestopt worden, ik ook niet. Het mooie van theater is juist dat daar van alles kan gebeuren. Maar ik snap ook dat het publiek graag een handvat wil hebben: is het nou cabaret of toneel?’

Maar zich daar volledig op aanpassen, is niks voor Nhung. Of, zoals ze begin dit jaar in *de Volkskrant* zei: ‘Ik ga me niet meer voegen naar wat ik denk dat anderen van me willen zien.’

Ze kijkt er liever op een andere manier naar, zegt ze nu. ‘Ik ben meer van je voegen naar wat je werkelijk bent. Je kunt niet alles worden wat je wilt, maar wél alles zijn wat je bent. Dat is niet voor niets de kern van *Nhung geeft zich bloot*.’

Dat dit een levenslange zoektocht is, daar weet ze zelf alles van. ‘Op de toneelschool zongen we liedjes van The Beatles en Annie M.G. Schmidt, terwijl ik al vanaf mijn derde een Vietnamese karaokemicrofoon in mijn hand kreeg gedrukt. Eerder heb ik weinig gedaan met mijn eigen achtergrond op dat vlak. Maar dat lag ook deels aan mezelf. Er zat iets van schaamte in, angst dat mensen niet geïnteresseerd zouden zijn in die kant van mij.’ De drang om haar creativiteit in te zetten om haar eigen verhaal uit te pluizen werd steeds groter, maar zorgde ook voor dilemma’s. ‘Mijn ouders zijn Vietnamese bootvluchtelingen, maar ik vond dat dat gedeelte te vaak de overhand kreeg in interviews. Het voelde stigmatiserend; alsof ik alleen maar dát ben. Dat maakte het lastig om mijn achtergrond te verwerken in voorstellingen. Ik moest eerst losbreken van de labels die anderen op me plakten, voordat ik kon worden wie ik echt ben.’

ALTIJD EEN KARAOKESSET

Nhung groeide op in Groningen, in een hardwerkend gezin met een fikse dosis ondernemersdrift. Haar vader heeft nog altijd een goedlopende loempiazaak en een broodjeszaak in de stad. ‘Ze werken knetterhard, dat heb ik wel van ze opgestoken. Niet bij de pakken neerzitten, van niets iets maken en zelf dingen opbouwen – er zijn slechtere eigenschappen om te erven van je ouders.’ De kleine Nhung was al net zo creatief als ze nu is. ‘Ik schreef verhalen. Ik vond laatst nog schriften terug en was bijna onder de indruk van de filosofische uitspattingen van mijn negenjarige zelf. Muziek was ook vaak aanwezig in huis. Bij Nederlandse gezinnen werd er geborreld met een blokje kaas erbij, bij ons was er altijd een karaokeset aanwezig. En ik maakte toneelstukjes. Het was mijn grote droom om ooit op televisie te komen. Dat was in de tijd van de *Mini-playbackshow*; ik was totaal geobsedeerd met hoe ze daar met hun kostuum in de hand verdwenen en als een echte ster tevoorschijn kwamen. Maar echt zelf op een podium

staan... Als je in een buitenwijk van Groningen opgroeit, met ouders die tegen het dagelijks bestaan vechten, dan is dat te onwaarschijnlijk. Dat het me gelukt is, blijft bijzonder. Daar sta ik misschien niet vaak genoeg bij stil.’ Theater was lang een onhaalbaar doel. ‘Ik zat op de middelbare school toen ik voor het eerst een theaterdansvoorstelling zag en wist niet wat me overkwam. Mensen die zich live voor je neus in het zweet werkten, dansten en schreeuwden; een ultieme ervaring. Alsof het opeens klikte met de toneelstukjes die ik als kind maakte: dit is het podium daarvoor. Maar toneel voelde elitair, als iets wat niet paste bij de realiteit van mijn leven waarin mijn moeder ‘s nachts kilo’s wortels schildte en m’n vader het vet van de frituur schrobde. Ze spraken de taal niet goed, zetten me niet op een toneelclubje. Die wereld voelde abstract. Hoe kom je daar dan terecht?’

‘TJING-TJANG-TJONG’

Voorzichtig startend op de toneelacademie en zoekend naar een stage kwam Nhung in contact met Koos Terpstra. Als ex-artistiek directeur van het Noord Nederlands Toneel werd hij Nhungs mentor en regisseur. ‘Koos heeft me zo veel geleerd. Alles waar ik me voor schaamde, daarvan zei hij: ‘Dat is juist jouw kracht, dat onderscheidt je van de rest.’ Zijn coaching is van onschatbare waarde geweest. Ik weet nog goed dat hij mij, als armlastige student, een keer meenam naar een chic restaurant. Ik was zo geïntimideerd door die sfeer van mooi tafellinnen en een eindeloze hoeveelheid bestek, dat ik er emotioneel van werd. Hij wilde daarmee laten zien dat ik me niet moest laten beperken. Dat ik verder kon komen dan ik dacht. Op de basisschool ben ik behoorlijk gepest. Kinderen riepen ‘tjing-tjang-tjong’ naar me. Ik wilde dolgraag dat mijn vader brandweerman was in plaats van loempiabakker. Terwijl ik nu weet: die verhalen zijn allemaal parels, om te kunnen gebruiken en vertellen in mijn werk. Oerhollandse mensen vinden er ook herkenning in. Het gevoel is universeel: hoe breek je los van waar je vandaan komt, hoe omarm je alle shit die je hebt meegemaakt, om dit om te zetten in je kracht?’

AZIATISCHE REPRESENTATIE

Een deel van Nhungs eigen kracht is haar talent voor multitasken. Haar tweede roman *Definitie van liefde* verscheen afgelopen jaar, ze schrijft columns en speelt in toneelstukken en series, zoals *De bananengeneratie* van Toneelgroep Oostpool. Een voorstelling die veel voor haar betekent. ‘Er was – en is – nog weinig representatie in de media als het gaat om Aziatische mensen. Het was een feest om daar iets in te betekenen, door samen met anderen onze verhalen te vertellen. Het heeft ook iets losgemaakt in mij als maker, me meer een trots gevoel gegeven over de rijkdom die in ons zit. Zonder te willen generaliseren: de Aziatische gemeenschap mag zich meer uitspreken over wie en wat ze zijn. Het is al heel anders dan toen ik afstudeerde, maar de representatie kan absoluut beter. Hoe meer verhalen we delen, hoe beter we onze diversiteit kunnen laten zien.’

